

De Vrienden van de Plantentuin Gent

Algemene Vergadering 2015

Foto's:
Frank en
Ferdinand

De Vrienden van de Plantentuin Gent

Driemaandelijks tijdschrift

Jaargang 35 - nr. 1 - maart 2016

Inhoud

Bestuur 2016	p. 2
Redactioneel	p. 3
Colofon	p. 4
Agenda 2016	p. 5
<i>Beaucarnea recurvata</i>	p. 7
Toverhazelaar ingezet in strijd tegen ziekenhuisbacterie	p. 15
Plant van de maand = <i>Stachyurus praecox</i>	p. 17
Gentse neuzekes, ook voor vegetariërs?	p. 25
Jaarverslag 2015	p. 26
Beschermende en steunende leden 2015	p. 29
Workshop "Botanisch tekenen voor beginners"	p. 37
Tuinen in Pajottenland	p. 38
Zomerzonnewendewandeling in de Bourgoyen	p. 39
Een dagje Ename	p. 40
Bezoek aan Illuseum	p. 45
Lidgeld 2016	p. 46
Een wonderbaarlijke tuin: de Flora van het Lam Gods	p. 47

Bestuur 2016

Voorzitter

Paul Goetghebeur
Ledeganckstraat 35, 9000 Gent
tel. 09-264 5055
fax 09-264 5073
Paul.Goetghebeur@telenet.be

Secretaris

Ferdinand Cobbaut
Fuchsiastraat 105, 9000 Gent
tel. 0497-848882
Ferdinand.cobbaut@advalvas.be

Penningmeester

Léonard Cobbaut
Willy Maststraat 51, 9032 Wondelgem

Leden,

Harald Evrard, 9050 Gentbrugge
Hilde Mortier, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Gerda Postelmans, 9940 Evergem
Karel Reusens, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Frank Schautteet, 9000 Gent

Website

<http://www.plantentuin-gent.be> (Vrienden)
<http://www.plantentuin.ugent.be> (Plantentuin)
Bezoek en like 'Vrienden van de Plantentuin Gent' op Facebook

Bankrekening: IBAN- BE21 0011 1921 5403 / BIC- GEBA BE BB

De Plantentuin is open:

De tuin en de publieksskassen (Victoriakas, tropische kas en subtropische kas) zijn dagelijks gratis toegankelijk. Tijdens werkdagen kun je er terecht van 9 tot 16.30 u; op zaterdag, zon- en feestdagen van 9 tot 12 u.
De succulentenkas is open op zondagvoormiddag van 11 tot 12 u.

Titelblad: *Beaucarnea recurvata*, Botanische tuin Eze, foto Berthold Werner

Leden ex officio

Prof. Dr. Paul Goetghebeur
Directeur, Plantentuin

Ing. Chantal Dugardin

Hortulana, Plantentuin

Ledeganckstraat 35

9000 Gent

tel. & fax: 09-264 5073

Chantal.Dugardin@UGent.be

Beste Vrienden,

Misschien zou ik hier als titel kunnen stellen : "Het leven zoals het is ... de Plantentuin".

Mag ik u een "bloemlezing" geven, mijn "oogst" van de voorbije weken van de "activiteiten" die we hier in ons *erkend museum* hebben meegemaakt :

- drie fotografen tegelijk die elk met hun personen sans gêne tussen de planten in de serres gaan staan, ondanks uitdrukkelijk en herhaald verbod, en de expliciete vraag om op de paden te blijven,
- een groepje van vijf jonge vrouwen die op een pad de hele ruimte gaan bezetten, tafelkleedjes spreiden en een picknick beginnen in de serre, zonder enige vorm van vraag aan ons of bij zichzelf,
- een student tuinarchitectuur die hier in de Plantentuin planten komt uitgraven voor zijn eigen collectie,
- twee dwergstruiken die ongeveer tien jaar zijn opgekweekt worden op zondagmorgen uitgegraven door een onbekende dief,
- auto's van onbekende bezoekers worden geparkeerd op de onverharde paden in de tuin, met dichtslempen van de bodem en beschadigen van de grasmat als gevolg,
- parkeren van voertuigen op de toegangsweg naar de serres waardoor de bezoekers nog maar met moeite de ingang kunnen bereiken,
- een fotograaf die zijn persoon boven op en midden van een grote kuip plaatst, waarin een knol van onze reuzenaronskelken een rustfase doormaakt,

Sommige personen beseffen blijkbaar niet dat de Plantentuin een serieuze collectie met levende, boeiende, mooie, prachtige, kwetsbare planten is, en beschouwen deze tuin eerder als een soort pretpark met een schoon groen decor, nietwaar.

Goed, dit gezegd zijnde, over naar aangenamer zaken.

Elke eerste woensdagnamiddag komen we samen met een kleine twintig deelnemers voor de maandelijkse gidsenwandeling, waarbij ik de vernieu-

wingen en veranderingen in de tuin toon, of interessante botanische verschijnselen, of ongewone bloei (zoals een zwarte bloem met witte streepjes, of was het nu omgekeerd?). Deze groep van gidsen en aankomende gidsen is zeer belangrijk voor de toekomst van de Plantentuin, deze gidsen zijn of worden de ambassadeurs van de Plantentuin in de (boze) buitenwereld.

En voor nieuwe geïnteresseerden wil ik volgend jaar graag starten met een nieuwe cursus Plantkunde voor geïnteresseerden. In het laatste nummer van dit jaar zal u daarover worden geïnformeerd, maar u kan reeds uw interesse melden en u laten inschrijven op een voorlopige lijst. Stuur een berichtje in verband hiermee naar de hortulana op het adres Chantal.Dugardin@UGent.be, we zullen u dan zeker op de hoogte houden van de concrete afspraken, later.

Nog een maand, en dan start de nieuwe editie van de Gentse Floraliën in haar nieuwe vorm. Spannend voor de organisatoren, en ook voor ons want deze keer zijn we een betrokken partij, in meerdere opzichten. We zullen zien...

Uw redacteur, Paul Goetghebeur

De Vrienden van de Plantentuin Gent

Driemaandelijks tijdschrift

Jaargang 34 - nummer 4 - december 2015 ISSN 0777- 8821

Redactie en lay-out

Redacteur: Paul Goetghebeur. Coördinator: Karel Reusens.

Aan de samenstelling van dit nummer hebben meegewerkt: Paul Goetghebeur, Gerda Postelmans, Bernard Symoens, Hilde Van Crombrugge,

Onze welgemeende dank gaat ook uit naar alle vrijwillige medewerkers die zorgden voor plooi-, kleef-, en transport-activiteiten, die het verschijnen van het vorige nummer mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 2015

Overname van artikels is alleen mogelijk ná schriftelijke toestemming van de redacteur.

COLOFON

Agenda 2016

April

Zo 3 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Ontdek de planten uit de leefwereld van de kabouters/ Algemene rondleiding (zie p. 6)

Zo 17 9 u Dagje Ename (zie p. 40)

Mei

Zo 1 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Wandeling met alle zintuigen, ook voor (begeleide) blinden en slechtzienden (zie p. 6)

Woe 18 15 u Bezoek illuseum (zie p. 45)

Juni

Vrij 3 7 u Vertrek driedaagse: Jardins - Gärten

Zo 5 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Weet wat je wiedt (zie p. 6)

Ma 20 20 u Zomerzonnewendewandeling (zie p. 39)

Juli

Za 2 ? Tuinen in Pajottenland (zie p. 38)

Zo 3 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Wandeling langsheen de vezelplanten

Zo - Zo 17 - 24 Gentse Feesten in de Plantentuin

Augustus

Zo 7 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Wortels

September

Zo 4 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Het blad

Oktober

Zo 2 10 u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Vruchten en zaden

Woe 12 Bezoek aan kwekerij saffraan en slakken

November

Woe 2 Bezoek aan de St. Michielskerk

Zo 6 10.u Gratis rondleiding in de Plantentuin, thema: Droogteaanpassingen bij planten

December

Za 10 14u30 Algemene Vergadering

Zondag 3 april 10 uur

Gezinsactiviteit: zoektocht voor gezinnen met kinderen (5-12 jaar)

Ontdek de planten uit de leefwereld van de kabouters.

Doe mee aan de speurtocht en ontdek welke planten de kabouters dagelijks gebruiken. Hun 'taksignalen' (=kaboutertekens) wijzen ons de weg. We gaan op zoek naar takjes, blaadjes, bloemen, vruchtjes en zaadjes en ontdekken zo de geheimen van de planten.

Voor wie het juiste antwoord vindt, volgt een kleine verrassing!

Zondag 1 mei 2016 10 uur

Wandeling met alle zintuigen, ook voor (begeleide) blinden en slechtzienden.

Voelen, horen, zien, ruiken, smaken. We onderzoeken de omtrek van een boom, voelen het prikken van doornen en stekels. We ervaren het tropisch regenwoud. Ontluikende knoppen van bladeren en takken worden onderzocht. We proeven kruiden en lentegroen.

Deze wandeling richt zich tot iedereen, maar ook tot begeleide blinden en slechtzienden.

Zondag 5 juni 2016 10 uur

Weet wat je wiedt

Onkruid vergaat niet? Onkruid bestaat niet? 'Wilde of 'verwilderde' planten?

Deze rondleiding probeert een antwoord te geven op deze 'netelige kwesties'!

Beaucarnea recurvata

In zekere zin is het verhaal rond *Beaucarnea recurvata* Lemaire een Belgische aangelegenheid, want de mensen die bij het begin betrokken waren voor wat betreft ontdekking, invoer, verspreiding en naamgeving hadden allen op één of andere manier een band met België als pas op de kaart gezet afzonderlijke koninkrijk vanaf 1830.

De plant werd oorspronkelijk in Mexico gevonden en via Brussel en Gent verder verspreid in Europa. Nadien werden nog andere soorten *Beaucarnea* ontdekt in Amerika. Maar hier krijgt in de eerste plaats *Beaucarnea recurvata* aandacht omwille van de rol bij de naamgeving en de beschrijving van het nieuwe genus. En toch ook omdat vooral deze soort tegenwoordig te vinden is als ornamentele kamerplant of in meer subtropische klimaatzones als tuinplant. Met als Nederlandse naam Olifantspoot, wat verwijst naar de opvallende verdikking onderaan de slanke stam. Te ontdekken in de subtropische serre van de Plantentuin.

In 1830 werd door de gebroeders Vandermaelen (of Van der Maelen) een *Etablissement Géographique de Bruxelles* opgericht. Philippe Vandermaelen (1795-1869) was een geograaf en cartograaf, François Vandermaelen (1797-1872) had meer belangstelling voor natuurwetenschappen, vooral plantkunde. De bedoeling was om een wetenschappelijk en didactisch centrum uit te bouwen waar geografische en natuurwetenschappelijke gegevens uit de gehele wereld gecentraliseerd werden. Naast de publicatie van atlanten en topografische kaarten, kwam er ook een natuurhistorisch museum.

En onder impuls van François Vandermaelen werd een botanische tuin aan-

gelegd met duizenden planten en er werd een serre gebouwd voor exotische planten, waarbij vooral orchideeën. Er werden tevens lessen over onder andere plantkunde georganiseerd.

De gebroeders Vandermaelen hadden oog voor veelbelovende talentvolle vorsers. Zo kwamen ze in contact met Henri Guillaume Galeotti (1814-1858) die in 1835 door de *Académie royale des Sciences et Belles Lettres de Bruxelles* bekroond werd omwille van zijn "*Mémoire sur la constitution géognostique de la province de Brabant*." Wellicht niet toevallig want Philippe Vandermaelen was zelf lid van deze Académie sinds 1829. Gevolg was dat Galeotti een voorstel kreeg om met hun financiële steun Mexico te exploreren. Een wetenschappelijke missie om gegevens te verzamelen over geologische en andere natuurhistorische aspecten van dat land.

Tijdens deze vijf jaar durende reis (1835-1840) ontpopte hij zich als een verwoede plantenjager, met als resultaat een collectie van meer dan 7000 planten vergezeld van zelf gemaakte gekleurde afbeeldingen en vele nota's. Er verschenen verschillende publicaties gebaseerd op zijn collecties. Na zijn reis begon hij met een plantenfirma, maar dat werd geen succes. In 1853 werd hij dan aangesteld als directeur van de botanische tuin van de *Société royale d'Horticulture* te Brussel.

Belangrijk hier is dat Galeotti ook heel wat levende planten naar België stuurde. Waarbij dus de plant die later de naam *Beaucarnea* kreeg. In enkele tijdschriften uit die periode wordt 1845 gesuggereerd als datum van introductie. Maar er was toen nog geen zekerheid omtrent dit jaartal, want Galeotti zou al tijdens zijn reis, in 1836 enkele levende exemplaren van *Beaucarnea* naar de gebroeders Vandermaelen gestuurd hebben. Die twijfel had wellicht

te maken met de verwarring die ontstond rond de naam van de nieuwe plant.

Het verslag hierover kunnen we vinden in een paar artikels van de hand van Charles Lemaire, auteur van de naam *Beaucarnea*. Charles Lemaire (1800-1871) woonde eerst in Parijs waar hij aan de universiteit studeerde. In 1845 kwam hij naar Gent waar hij deelnam aan de redactie van het tijdschrift *Flore des Serres et des Jardins de l'Europe*, en vanaf 1854 volledig de redactie verzorgde van *L'Illustration Horticole* uitgegeven door Ambroise Verschaffelt. Als plantkundige had hij vooral belangstelling voor de cactusfamilie (Cactaceae) waarover hij dan ook heel wat publiceerde. Maar als redacteur van een tijdschrift waar alle nieuwe tuinplanten aan bod kwamen schreef hij een massa artikels over zeer diverse planten. Waarbij dus het belangrijke artikel over de exotische plant waarvoor hij de naam *Beaucarnea* voorstelde, dit ter gelegenheid van de eerste waargenomen bloei van de plant in België (en Europa). Het artikel verscheen in *L'Illustration Horticole*, vol.8 (1861), Miscellanées p. 57-62. Met als titel "Genre nouveau de la famille des Asparagacées. *Beaucarnea*" :

"On cultive depuis une quinzaine d'années, dans les serres tempérées, sous le nom de *Pincenectia* et enfin plus généralement aujourd'hui de *Pincenectitia*, une ou plusieurs plantes mexicaines. [...]"

Maar de eerste namen voor deze plant(en) werden al van bij het begin als een fout of zelfs als een verzinsel beschouwd. Doordat één van deze planten in de collectieserre van een plantenliefhebber tot bloei kwam, kon Ch. Lemaire de bloem beter onderzoeken.

"Jusqu'aujourd'hui, que nous sachions, ces plantes n'avaient point encore montré leurs fleurs nulle part en Europe, lorsque tout récemment (le 1er septembre 1861) un honorable amateur put présenter une espèce en pleine floraison à l'Exposition d'horticulture d'Audenarde [...] Dès lors même l'inspection d'une fleur que nous en fîmes ce jour-là (nous étions au nombre des jurés) nous fit penser et dire que la plante appartenait aux Asparagacées, supposition justifiée aujourd'hui par l'examen spécial plus approfondi que nous en avons pu faire, grâce à la courtoisie toute gracieuse de son possesseur. [...]"

Op basis van zijn verder onderzoek van de bloeiende plant stelde Ch. Lemaire vast dat de plant heel wat gemeen had met *Dasyllirion*, maar volgens hem toch in aanmerking kwam voor een afzonderlijk genus met een andere naam:

"Nous proposons donc de lui substituer le nom de *Beaucarnea*, en l'honneur de celui qui fut assez heureux pour obtenir le premier les fleurs de cette plante, M. Beaucarne, notaire, à Eename, près d'Audenarde, l'un des amateurs belges les plus zélés et les plus honorables que nous connaissions."

Volgt dan een beschrijving van de plant in het Latijn en in het Frans, die in de eerste plaats betrekking heeft op de soort *Beaucarnea recurvata*. Ook de begeleidende illustratie van de bloeiende plant betreft enkel deze ene soort, met als onderschrift: "*Beaucarnea recurvata* Ch. Lem., Mexique (*Pincenectitia tuberculata* Hort.), Serre tempérée." Maar op basis van verder onderzoek en

observatie van andere planten die uit Mexico ingevoerd werden maakt hij in zijn artikel melding van drie soorten: *Beaucarnea recurvata*, *Beaucarnea stricta* en *Beaucarnea gracilis*. Deze drie namen worden in recente plantenlijsten nog altijd aanvaard als geldig. Ch. Lemaire geeft vervolgens enige toelichting bij de invoer van deze planten:

"Ces trois plantes ont été introduites du Mexique, leur patrie exclusive, pour la première fois en Europe, vers 1845 (?); et l'établissement Van der Maelen, de Bruxelles, est le premier qui les ait reçues sur le continent, sous le nom, à ce qu'il paraît, de *Freycinetia* (genre avec lequel elles n'ont aucun rapport!) qui a été altéré en ces affreux barbarismes que nous avons cités. Presque à la même époque l'établissement Verschaffelt en a reçu également de beaux et forts individus. [...]"

De titelpagina van het tijdschrift waarin dit artikel verscheen vermeldt naast de titel *L'illustration Horticole*, tevens: "rédigé par Ch. Lemaire, Prof. de Botanique; publié par Ambroise Verschaffelt, horticulteur", en werd uitgegeven in Gent (1861). Het artikel geeft duidelijke informatie over het tot stand komen van de naam *Beaucarnea*. Maar het vraagteken dat Ch. Lemaire zelf bij de introductiedatum (1845) gezet had wees echter op enige twijfel. In het vol. 9 van hetzelfde tijdschrift volgde in 1862 op p. 11-12 onder de titel "Un mot sur le genre *Beaucarnea*" meer toelichting:

"Dans le Tome XIII de la Flore des Serres et des Jardins de l'Europe, livr. 4, p. 59, M. Scheidweiler, dont la science regrette la perte récente, rapporte que la découverte et l'introduction à l'état vivant de ces plan-

tes en Europe, sont dues à feu Galeotti qui en envoya les premiers individus en 1836 (et non en 1845), à ses patrons, M.M. Van der Maelen de Bruxelles. Individus dont l'un portait une étiquette absolument illisible, ou l'on crut deviner le mot *Freycinetia*. Sur l'observation de M. Scheidweiler, que ce genre était étranger à l'Amérique, on voulut lire là le mot *Pencenectitia*, *Pincenectia*, etc. [...]"

Michel Joseph François Scheidweiler (1799-1861) was een Duitser die in 1830 naar België kwam en zich eerst in Luik vestigde en later in Brussel. Hij werd onder andere medewerker van het Etablissement Géographique van de gebroeders Vandermaelen waar hij als plantkundige les gaf. Het oorspronkelijke artikel waar Ch. Lemaire naar verwijst verscheen al in 1858. Daarin geeft Scheidweiler onder andere zijn eigen versie van de feiten:

"C'était en 1836, si je ne me trompe, qu'arrivèrent les premiers exemplaires des soi-disant *Pincenectitia* expédiés du Mexique par M. Galeotti à M. Van der Maelen. J'étais presque toujours présent au déballage des caisses, et comme la plupart de ces plantes exotiques m'étaient inconnues, je m'efforçais de lire attentivement leurs étiquettes. Un jour, dans une de ces caisses se trouvèrent entr'autres une demi douzaine de plantes à tige tuberculeuse ayant tout l'aspect de *Bonapartea*, et auxquelles était jointe une étiquette à peu près illisible qui cependant semblait porter le nom de *Freycinetia*. Je fis part de mes doutes à M. Van der Maelen sachant que les *Freycinetia* ne sont pas originaires du Mexique. Malheureusement dans l'impossibilité de rectifier la chose, il fit remettre les plantes à son jardinier qui transcrivit l'étiquette à sa

manière et en fit le nom de *Pincenectitia*, sous lequel les plantes furent vendues plus tard. Qu'il y avait là erreur, c'était évident pour tout le monde. "

Misschien lijkt het merkwaardig dat volgens deze artikels van Lemaire en Scheidweiler Galeotti zelf niet geraadpleegd werd.

Nochtans was hij vanaf zijn terugkeer uit Mexico in 1840 tot aan zijn overlijden in 1858 werkzaam in Brussel. Maar goed, tenslotte ging het om enkele planten tussen de duizenden die hij verzamelde en opstuurde. Het ging ook voor anderen om een grote toevloed van nieuwe, onbekende exotische planten die niet meteen onder te brengen waren bij een bekend genus of zelfs niet bij een bestaande familie. De twijfel en onzekerheid omtrent naamgeving die toch duidelijk doorklinken in deze artikels was geen uitzondering. Zolang een plant niet bloeide en vruchten vormde was er enige aarzeling vanwege de plantkundigen, en dat kon vele jaren duren. Wellicht beschouwde Galeotti zelf zijn etiketten bij de planten enkel als voorlopig, tot ze beter bestudeerd konden worden.

Uiteindelijk werd dus door Charles Lemaire de nieuwe genusnaam *Beaucarnea* voorgesteld. De naam verwijst naar Jean-Baptiste Beaucarne (of Beaucarné), notaris te Ename bij Oudenaarde. Het was een enthousiaste plantenverzamelaar met een zeer rijke collectie exotische planten, waarmee hij deelnam aan wedstrijden die ter gelegenheid van tentoonstellingen door verschillende verenigingen georganiseerd werden en waar hij regelmatig een of andere onderscheiding ontving. In een aantal tijdschriften uit die periode werd hij regelmatig om die reden vermeld, zo bijvoorbeeld in het *Bulletin de*

la Société Linnéenne de Bruxelles (1872). In een ander tijdschrift *Bulletin du Congrès International de Botanique et d'Horticulture* (1866) werd hij vermeld als "Vice-président de la société d'horticulture d'Oudenaerde". Waar hij zijn *Beaucarnea* vandaan haalde is niet duidelijk, maar vermoedelijk had hij die aangekocht bij de firma Verschaffelt in Gent.

Bibliografie

Crépin, F. (1878). *Guide du botaniste en Belgique*. Brussel.

Crépin, F. (1883). Henri Guillaume Galeotti. In: *Biographie Nationale*. Vol 7. Brussel.

Lemaire, Ch. (1861). Genre nouveau de la famille des Asparagacées. In: *L'Illustration Horticole*. Vol. 8. *Miscellanées*, p. 57-62. Gent.

Possemiers, J., e.a. (1993). *De Belgen en Mexico*. Leuven.

Stafleu, F.A. & Cowan, R.S. (1976-1988). *Taxonomic Literature*. Utrecht.

Bernard Symoens

Toverhazelaar ingezet in strijd tegen ziekenhuisbacterie

Infecties veroorzaakt door ziekenhuisbacteriën zijn erg moeilijk te behandelen. Maar wetenschappers van de Universiteit Gent hebben nu een 'waardevolle behandelingsstrategie' ontwikkeld.

De Standaard, 01/02/2016

Dit artikel refereert naar een studie van onderzoekers van de *Vakgroep Farmaceutische Analyse, Laboratorium voor Farmaceutische Microbiologie UGent*, waaruit blijkt dat het combineren van antibiotica met *hamamelitannine*, een molecule uit de Amerikaanse toverhazelaar, mogelijk een waardevolle aanpak kan zijn voor de behandeling van infecties veroorzaakt door de ziekenhuisbacterie '*methicilline-resistente Staphylococcus aureus*' of MRSA.

Hamamelitannine bevindt zich in de bladeren en de schors van de Amerikaanse toverhazelaar, *Hamamelis virginiana* (Hamamelidaceae), een struik van Noordoost-Amerikaanse origine, een herfstbloeier, die tussen verkleurende en vallende bladeren door bloeit, in tegenstelling tot de Aziatische toverhazelaars die winterbloeiers zijn en op naakt hout bloeien.

Hamamelitannine behoort tot de *tannines* of *looistoffen* die klassiek - vooraleer de exacte chemische structuur was gekend - werden gedefinieerd als 'het kunnen reageren met eiwitten en onoplosbare neerslagen vormen'.

Die eigenschap heeft sommige looistofhoudende planten, zoals de kastanje of sommige eiken, historisch belangrijk gemaakt vanwege hun 'looierende' eigenschappen: hierdoor kon een verse dierenhuid worden omgezet in

duurzaam leder, de aanwezige looistoffen complexeerden eiwitten in de dierenhuid waardoor deze bestand werd tegen vocht, warmte en wrijving.

Ook met eiwitten in onze slijmvliezen reageren looistoffen, een eigenschap waarom onder meer de Amerikaanse toverhazelaar in de fytotherapie traditioneel werd en wordt voorgesteld om lichte ontstekingen van huid of mondslijmvlies, diarree en symptomen van aambeien te behandelen.

De recente studie van de onderzoekers aan de UGent toont een heel andere toepassingsmogelijkheid voor de Amerikaanse toverhazelaar, niet als fytotherapeuticum maar door gebruik van het geïsoleerde hamamelitannine uit de schors. Door de reactie van hamamelitannine met een eiwit dat deel uitmaakt van een onderling communicatiesysteem tussen de ziekenhuisbacteriën voor het vormen van een biofilm, wordt deze strategie ontregeld. Die biofilm waarin de bacteriën zich bevinden is een soort verdediging, en maakt ze onder meer minder gevoelig voor een antibioticumbehandeling. De studie levert bewijs dat de combinatie van antibiotica met hamamelitannine een waardevolle aanpak kan zijn voor de behandeling van infecties door MRSA.

Hilde Van Crombrugge

Referenties

- Brackman G, Breyne K, De Rycke R, Vermote A, Van Nieuwerburgh F, Meyer E, et al. The Quorum Sensing Inhibitor Hamamelitannin Increases Antibiotic Susceptibility of *Staphylococcus aureus* Biofilms by Affecting Peptidoglycan Biosynthesis and eDNA Release. *Sci Rep-Uk*. 2016;6.
- Bruneton J. Pharmacognosie, phytochimie, plantes médicinales: Lavoisier; 2009.
- Mabberly DJ. The Plant-Book. A portable dictionary of the vascular plants: Cambridge University Press; 2002.

Plant van de Maand = *Stachyurus praecox*

Deze keer wil ik u graag een soort voorstellen, de Japanse staartaar, die buiten collecties in plantentuinen of bij de gespecialiseerde liefhebbers nog veel te weinig bekend is. Onbekend is onbemind, dat weten we allemaal, vandaar dit verhaal over een zeer bijzondere plant en een warm pleidooi om die in uw tuin op te nemen.

Situering

Het genus *Stachyurus* is ter wereld gebracht door twee oude bekenden van de Japanse flora, Philipp von Siebold en Joseph Zuccarini, die in 1835 in hun *Flora Japonica* de eerste (en toevallig de enige Japanse) soort *Stachyurus praecox* publiceerden. Hun beschrijving is uitvoerig en bijzonder gedetailleerd, en is voorzien van een prachtige illustratie met veel diagnostische details, voorbeeldig !

De plant werd toen meteen opgenomen in de familie Pittosporaceae, vooral omwille van de gelijkenissen in vruchtbouw en in habitus. Tegelijk vermeldt Zuccarini de gelijkenissen in bloembouw met het eerder door hem beschreven Amerikaanse genus *Koeberlinia*. En technisch gezien heeft hij gelijk, maar de bouw van de plant is wel totaal verschillend, de enige soort *Koeberlinia spinosa* is een superdoornige struik, quasi bladloos, met de kleine bloemen in clusters, en met snel afvallende kroonbladen.

Deze twijfel is nog veel langer doorgezet, zoals blijkt uit het volgende lijstje van families waartoe dit genus ooit werd gerekend : Actinidiaceae, Clethraceae, Flacourtiaceae, Hamamelidaceae, Ternstroemiaceae, Theaceae, Violaceae.

De oplossing ligt dus voor de hand, *Stachyurus* wordt sedert geruime tijd inderdaad als een aparte (monogenerische) familie Stachyuraceae onderscheiden, zonder nauwe verwanten.

Pas op het einde van de jaren '90 is door DNA-analyse een doorbraak geformeerd, en geleidelijk kwamen de contouren van een nieuwe orde zichtbaar, eentje met de mooie naam Crossosomatales, de Crossosoma-orde (Stevens 2001 onwards, Soltis et al. 2005).

Deze nieuwe orde is een uitermate sterk voorbeeld van de kracht van de moleculaire analyse, waardoor we nu in staat zijn om weesgenera (*orphan genera*) met hun biologische broers en zussen en neven en nichten te herenigen.

In de onderstaande tabel ziet u de 8 samenstellende families van de orde Crossosomatales, met hun aantal genera en soorten, en in welke ordes die genera vroeger werden geplaatst. Nu komen ze eindelijk terug thuis ! Op de bijgevoegde stamboom worden de onderlinge relaties tussen deze 8 families getoond (Stevens 2001 onwards).

	genera	species
Staartaarfamilie (Stachyuraceae) eerder in Violales, etc.	1	8
Pimpernootfamilie (Staphyleaceae) eerder in Sapindales	2	ca 45
Crossosomafamilie (Crossosomataceae) eerder in Rosales	4	12
Guamatelafamilie (Guamatelaceae) eerder in Rosales	1	1
Aphloiafamilie (Aphloiaceae) eerder in Violales	1	1
Geissolomafamilie (Geissolomataceae) eerder in Celastrales	1	1
Strasburgeriafamilie (Strasburgeriaceae) eerder in Theales	1	1
Ixerbafamilie (Ixerbaceae) eerder in Saxifragales	1	1
Totaal	12	60-70

Misschien zijn er wel nog enkele andere weesjes op te nemen, zoals het monotypisch genus *Gumillea*, in 1794 beschreven door Ruiz & Pavon, in hun beroemde publicatie *Florae peruvianaee et chilensis Prodrromus*. Van dit genus is lange tijd de fylogenetische plaatsing in hoge mate onzeker geweest, soms werd het geplaatst in de familie Cunoniaceae. Recent is een studie gepubliceerd waarin wordt gewezen op de mogelijke affiniteiten met deze weesjes-orde.

Het genus *Stachyurus*

Na de eerste beschrijving van het genus met de toen enige soort in 1835 zijn startend in 1861 nog andere soorten beschreven, alle uit China en/of aangrenzende Himalaya-gebieden. Momenteel zijn ca 40 namen beschikbaar voor wellicht een tiental soorten. De soortsaftakening is inderdaad niet zeer duidelijk, en bij sommige soorten met een breed areaal zijn meerdere ondersoorten of variëteiten beschreven, maar waarvan de status eerder twijfelachtig is.

Hier volgt een beknopte beschrijving, min of meer geldig voor alle soorten. Voor een beschrijving (met illustraties) van de individuele (Chinese) soorten verwijs ik u graag naar de on-line versie van de Flora of China (intikken : Stachyuraceae & FoC), waar u ook een (vegetatieve !) determineersleutel wordt aangeboden.

Struiken, 2-3 m hoog & vooral ook breed, bladhoudend of winterkaal.

Bladeren verspreid, met stipulen die eerder snel afvallen, en gezaagde bladrand.

De aarvormige bloemgestellen worden aangelegd in de late zomer, in de oksel van de bladeren op de nieuwe takken, en zijn goed zichtbaar vanaf de herfst gedurende de hele winter. Vroeg in de lente (hier in april) komen deze in bloei.

Elke bloem staat in de oksel van een kleine bractee, en de twee bracteolen van de bloemsteel zijn gedeeltelijk met elkaar vergroeid.

Bloemen viertallig, met 4 kleine kelkbladen, 4 grote gele kroonbladen, 4 + 4 meeldraden, en een stamper met een vierhokkig vruchtbeginsel, een goed ontwikkelde stijl en een peltate stempel.

De vrucht is besachtig, maar de vruchtwand eerder is taai-vlezig, met daarin tientallen kleine zaden.

Bij sommige (alle ?) soorten zijn de bloemen functioneel eenslachtig, met resp. goed ontwikkelde helmknoppen en zwak ontwikkelde stamper (= meeldraadbloemen), ofwel met goed ontwikkelde stamper en helmknoppen zonder fertiel pollen (= stamperbloemen), en deze twee types bloemen bevin-den zich op twee verschillende planten, vandaar dat deze soorten als func-tioneel tweehuizig worden aangeduid.

De soort *Stachyurus praecox*

Zoals reeds eerder gesteld is dit de enige Japanse soort, weliswaar enigszins variabel zoals aangetoond in een studie van een groot aantal Japanse popu-laties (Ohi et al. 2003). De nauwste verwant zou een soort zijn die beschreven is uit Taiwan als *Stachyurus sigeyosii*, maar die tot voor kort echter werd gezien als een nauwe verwant van het koppel *Stachyurus chinensis - himalaicus* (Zhu et al. 2006).

Naast de oorspronkelijke (1835) degelijke beschrijving met een even de-gelijke plaat kunnen we een tweede even kwalitatieve plaat en beschrijving terugvinden bij Hooker (1882), en met evenzeer lovende woorden over de sierwaarde.

In Japan vinden we deze plant als een (enigszins kortlevende = 10-15 jaar ?) pioniersoort op open vlakten in bossen en langs bosranden, in de warmge-matigde delen van het land.

Het is een bladverliezende en vroegbloeiende soort, waardoor het effect van de hangende staartjes hier maximaal zichtbaar is. In de winter herkennen

we ze als een belofte van de lente, en in de lente als goudgele gordijntjes langs de overhangende takken. Bij deze soort kunnen de aartjes tot 25 gele bloemen bevatten, maar bij cultivars zijn selecties bekend met veel meer bloemen, of met rose bloemknoppen.

De kieming lukt zeer goed na vochtige bewaring tot minstens twee jaar na de oogst. In de natuur wordt de soort wellicht verspreid door vogels (Abe & Matsunaga 2007).

Waar in de Plantentuin ?

Volgende soorten zijn aanwezig in onze collectie :

Stachyurus chinensis (voorlopig nog in opkweek, maar zal dit jaar worden uitgeplant)

Stachyurus himalaicus, in het Arboretum Azië

Stachyurus praecox, in de Systematische afdeling Eudicotylen

Stachyurus salicifolius, in het Arboretum Azië

Vroeger zijn de volgende soorten aanwezig geweest, maar zijn wellicht gesneuveld tijdens strenge winters :

Stachyurus praecox var. *matsusakii*

Stachyurus szechuanensis (wellicht = *Stachyurus retusus*)

Stachyurus yunnanensis

Bibliografie

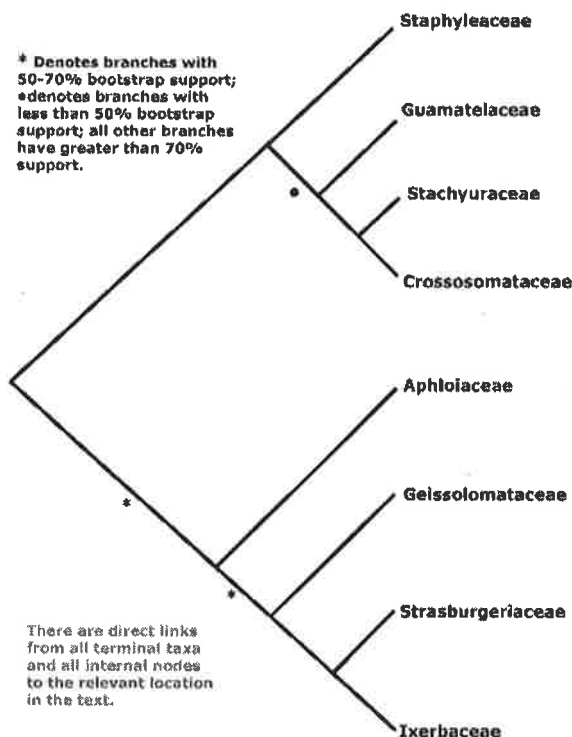
Abe T. (2007). Sex expression and reproductive biology of *Stachyurus praecox* (Stachyuraceae). Bulletin of the Forestry and Forest Products Research Institute 6 (3) 151-156.

Abe T & Matsunaga M. (2007). Germination characteristics of a pioneer shrub, *Stachyurus praecox* (Stachyuraceae). Bulletin of the Forestry and Forest Products Research Institute 6 (3) : 145 - 149.

Hooker J.D. (1882). *Stachyurus praecox*. Curtis's Botanical Magazine 108, t. 6631.

- Ohi T.M., Wakabayashi M., Wu S.G. & Murata J. (2003). Phylogeography of *Stachyurus praecox* (Stachyuraceae) in the Japanese Archipelago based on chloroplast DNA haplotypes. J. Jap. Bot. 78 (1) : 1-14.
- Soltis D.E. et al. 2005. Phylogeny and evolution of angiosperms. Sinauer Associates, pp. 203-204.
- Stevens, P. F. (2001 onwards). Angiosperm Phylogeny Website. Version 12, July 2012 [and more or less continuously updated since].
- von Siebold P. & Zuccarini J. (1835). Flora Japonica 1 : 42-44, tab. 18.
- Zhu Yu-Ping, Wen Jun, Zhang Zhi-Yun and Chen Zhi-Duan (2006). Evolutionary relationships and diversification of Stachyuraceae based on sequences of four chloroplast markers and the nuclear ribosomal ITS region. Taxon 55 (4) : 931-940.

Paul Goetghebeur,
Plantentuin

Gentse neuzekes, ook voor vegetariërs?

De cuberdon, het tsjoepke of het Gentse neuzeke, het kegelvormige roodpaarse snoepje, is één van de vele uitvindingen door apothekers. Hoewel, uitvinding? Apotheker De Vynck in Gent zou in 1873 een mislukte siroop enkele dagen hebben laten staan, en wat bleek, er had zich een korst gevormd met een nog vloeibare kern: de cuberdon in wording. Dat is althans één Vlaamse versie, het zou ook iets kunnen te maken hebben met de Brugse clerus; volgens de Walen lag de bakermat in Luik, en zelfs Brussel doet een gooi naar de roem.

Hoe dan ook, over de volgende ingrediënten is er eensgezindheid: water, suiker, arabische gom en een frambozenextract of -aroma voor smaak en kleur.

Als je de dag van vandaag de samenstelling leest op cuberdonverpakkingen is er in regel het *voedseladditief E120* - kan zowel op karmijn, een aluminium-calciumlak (Al-Ca-lak) van karmijnzuur als op karmijnzuur zelf slaan -, een 'karmijnrode' kleurstof (zie bijlage) afkomstig van de cochenilleschildluis of cochenilleluis, *Dactylopius coccus*, aan toegevoegd. We hadden er al het raden naar waar en wanneer de eerste neuzekes werden geproduceerd, laat staan of we kunnen weten of er van aanvang af karmijn werd toegevoegd. Deze kleurstof werd voor het eerst geïsoleerd uit de cochenilleluis in 1818 door de Franse scheikundigen P.-J. Pelletier en J.B. Caventou, m.a.w. ruim voor de datum van de mislukte siroop van apotheker De Vynck, het zou dus kunnen.

De schildluis in kwestie, *Dactylopius coccus*, de cochenilleluis, is afkomstig van tropische en subtropische regio's in Midden- en Zuid-Amerika en leeft op planten van het geslacht *Opuntia* met een overeenkomstige origine. De luis leeft volledig parasitair, m.a.w. al het nodige vocht en voedsel wordt uit de waardplant gezogen. Ook de kleurstof? Is E120 dan wel dierlijk of plantaardig?

Insectenkleurstoffen worden chemisch ingedeeld, karmijnzuur behoort tot de *anthrachinonen*. Deze verbindingen komen ook voor bij bacteriën, fungi en enkele plantenfamilies. Bij de Liliaceae, Rhamnaceae, Polygonaceae en Fabaceae zijn ze gekend van hun purgerende eigenschappen (en oranje-rood gekleurd); bij de Rubiaceae zijn ze gekend als nuttige kleurstoffen, aanwezig in de ondergrondse delen of in de schors, zoals deze uit de rizomen van de meekrap, *Rubia tinctoria*.

Rode insectenkleurstoffen met een praktische toepassing zijn alle anthrachinonen, en hun insecten zijn alle schildluizen die parasitair leven op planten, inheems in Midden-en Zuid-Amerika, Europa, Azië of Afrika.

Van alle insecten met anthrachinon kleurstoffen (inclusief deze zonder praktisch gebruik) zijn er slechts enkele die de anthrachinonen ook zelf aanmaken, m.a.w. de antrachinonen zijn daar afwezig in de waardplant. *Dactylopius coccus* is er zo één van. De synthese van het karmijnzuur start vanaf het ogenblik dat de eitjes zich beginnen te vormen, en gaat gedurende de ganse ontwikkeling van het insect door. De spieren hebben de hoogste concentraties, het bloed een geringe, de ingewanden geen. Het zijn de zwangere luisjes die worden geoogst voor de kleurstof. Het is wel niet bekend of het mogelijk toch geen endosymbionten zijn, bacteriën of fungi, die de kleurstoffen aanmaken.

Recent onderzoek heeft aangetoond dat het karmijnzuur een belangrijke rol speelt in het immuunsysteem van het insect, en een bescherming biedt tegen predatoren.

Gentse neuzekes ook voor vegetariërs?

Niet dus. Karmijnzuur, E120, is wel degelijk dierlijk.

Als het een troost mag wezen, ook de joden zien de neusjes aan hun neus voorbijgaan want E120 is niet koosjer, en volgens Halal Correct en de Islamitische geleerden is E120 niet halal.

Maar er is hoop

In de Europese Unie is op dit ogenblik het karmijnrood de enige toegestane - en waarlijk - dierlijke kleurstof in voeding (E120), cosmetica (CI 75470) en farmaceutische bereidingen. In 1991 slaagden Pietro Allevi en collega's van de Universiteit in Milaan er in de totaalsynthese van karmijn op punt te stellen, goed voor 95 % van het karmijn vandaag op de markt. In de voeding is dit het *voedseladditief E124 of cochenille A*: vegetarisch, koosjer en halal; *halalujah!*

De toekomst kleurt karmijnroze.

Bijlage: Karmijn en karmijnzuur

Karmijnzuur is het hoofdpigment van de cochenilleluis; het is een *glycoside*

van kermeszuur, (kermeszuur gebonden aan een glucosemolecule; het kermeszuur is dus de anthrachinon-molecule in karmijnzuur), in de luis aanwezig als een natrium-zout dat een diep rode kleur heeft.

Kermeszuur is het belangrijkste pigment van de *kermesluis*, *Kermes vernilii*, die parasiteert op eiken, maar massaal enkel op de *kermeseik*, *Quercus coccifera*, van mediterrane origine. Kermeszuur heeft een dieprode kleur, en de kermesluis was de belangrijkste bron voor de scharlakenrode kleurstof die reeds in de vroege oudheid in Europa werd gebruikt (post-Columbiaans geleidelijk verdrongen door het karmijnzuur).

De kleur van karmijnzuur varieert naargelang de zuurtegraad (ook kermeszuur is pH-gevoelig). Bij een neutrale pH is de kleur roodpaars, hoe zuurder de oplossingen, hoe minder uitgesproken de kleur wordt, bij pH 4 is de kleur licht strogeel.

Karmijnzuur kan met verschillende metaalionen complexen vormen, er zijn dus meerder 'karmijnen', waarbij de meest briljante kleuren de aluminiumcomplexen zijn.

In de voeding wordt een Al-Ca-lak van karmijnzuur gebruikt, bekomen door neerslaan van het karmijnzuur met Al^{2+} en Ca^{2+} . Afhankelijk van de verhouding van beide ionen varieert de kleur van violet (enkel Al^{2+} , geen Ca^{2+}) naar roze tot scharlakenrood met stijgend hoeveelheid Ca^{2+} . Bovendien varieert de kleur van dit karmijn dan nog eens afhankelijk van de pH, rood in zure oplossingen tot blauwrood bij een pH 10.

Referenties

- Bruneton J. (2009). Pharmacognosie, phytochimie, plantes médicinales. Lavoisier.
- Cabrera R. (2005). Downstream Processing of Natural Products: Carminic Acid. International University Bremen.
- Cardon D. (2014). Le Monde des teintures naturelles. Editions Belin
- Food-Info. Available from: www.food-info.net/nl.
- Pankewitz F. (2007). Unusual Natural Products in Insects: Molecular and Chemical Analyses of Anthraquinone Origin in Galerucini Leaf Beetles. Freie Universität Berlin
- Shamim G, Ranjan SK, Pandey DM, Ramani R. (2014). Biochemistry and biosynthesis of insect pigments. Eur J Entomol. 111(2): 149-64.

Hilde Van Crombrugge

Jaarverslag 2015

Beste leden van onze vereniging.

Het burgerlijk jaar 2015 zit er weer op en dan is het nuttig om eens te kijken, wat het nieuwe jaar zal brengen, maar zeker even nuttig eens om te zien hoe het voorbije jaar was.

Zoals steeds starten we met een opsomming van de rondleidingen Dank aan alle gidsen van de Vrienden van de Plantentuin-Gent, voor hun inzet.

Rondleidingen eerste zondag van de maand.

1/2/2015	Winterbloeiers
1/3/2015	Lentegebeuren
5/4/2015	Planten op hun Paasbest
3/5/2015	Evolutie van de landplanten
7/6/2015	Eetbare bloemen
5/7/2015	Seks in de Plantentuin
2/8/2015	Bijbelse planten
6/9/2015	Knappe koppen
4/10/2015	Vruchten en zaden
1/11/2015	Overlevingsstrategieën

Rondleidingen tijdens de Gentse Feesten

- 19/7 Plantaardigheden
- 20/7 Botanische dwalingen
- 21/7 Gentse Rondleiding
- 22/7 Arboretum
- 23/7 Ook planten leggen contacten

24/7 Annekes groententuin
25/7 Op weg naar de zon
26/7 Bijbelse Planten
25/7 en 26/7 Avondrondleidingen

Begin juli kenden we verschillende rondleidingen ter gelegenheid van de bloei van de Reuzenaronskelk.

Over deze bloei moeten we natuurlijk wel nog het één en ander vertellen. Meer dan 5000 bezoekers kwamen naar de bloem kijken. Meer dan 31.000 virtuele bezoekers kenden we via de live stream uit meer dan 100 verschillende landen. Echt een topmoment voor de Plantentuin.

We bleven dit jaar natuurlijk niet altijd binnen in onze Plantentuin, we deden ook enkele uitstappen. Voor de nabeschouwingen i.v.m. deze uitstappen verwijs ik graag naar ons tijdschrift .

9/5/2015	Beerlegem en Velzeke
14/5/2015 tot 17/5/2015	Meerdaagse tuinreis Normandië
19/6/2015	Zomerzonnewendewandeling Bourgoyen
26/6/2015	Over de andere Schreve: tuinen in Zeeuws-Vl.
22/8/2015	Boerse Poort
12/9/2015	Twee plantenparadijzen: tuin te Sint-Lieven-Houtem en tuin te Oosterzele

Naast al het vorige zaten we nog niet stil. We anticipeerden actief bij de volgende activiteiten

26/4/2015	Erfgoeddag / Lentebeurs
23/7/2015	Kinderworkshop: Plantencluedo
26/7/2015	Eerste hulp bij determinaties
26/7/2015	Kleinschalige plantenruil
25/7 en 26/7/2015	Tweedehandsbeurs boeken en planten
12/12/2015	Algemene vergadering

Tijdens de maanden juli en augustus deden we ook mee met de actie: Uit met vlieg. Hierdoor kwamen 125 kinderen met familie via een leuke zoektocht in contact met de Plantentuin

De redactieploeg maakte dit jaar terug 4 mooie tijdschriften.

De vereniging groeide dit jaar terug van 511 leden in 2014 naar 560 leden dit jaar.

Aan allen die hier hun steentje toe bijdroegen, een meer dan verdiende dank je wel. Doe zo verder! Aan alle anderen tracht en probeer familie, vrienden, kennissen te overtuigen om lid te worden.

Onze facebook pagina is van 176 likes in 2014 gestegen naar 1091 likes.

Als vereniging hebben we de Plantentuin ook gesteund. Enerzijds betaalden we de drukkosten voor het jaarverslag van de Plantentuin. Dit is voor de Plantentuin een bijzonder belangrijk document.

Tevens hebben we de kosten van een hoogtewerker voor ons genomen zodanig dat tijdens de herfstperiode de nodige snoeiwerken in de Plantentuin uitgevoerd konden worden.

In 2014 organiseerden we een cursus gids voor de Plantentuin Universiteit Gent, dit jaar hebben twee deelnemers van die cursus het examen afgelegd en we zijn dan ook fier om hen op te nemen bij de gidsengroep. Proficiat aan André Boudry en Claude Grandsart.

Voilà een mooi jaar. Een gevuld jaar. Bedankt aan iedereen die hieraan meegewerkt heeft.

Bedankt aan alle leden die ons steeds blijven steunen.

Jullie secretaris

Ferdinand Cobbaut

Beschermende en steunende leden 2015

Naar goede gewoonte hebben veel van onze leden een extra inspanning vericht om via de Vrienden de Plantentuin ook financieel een duwtje in de rug te geven.

Uw steun is voor de Plantentuin onontbeerlijk, want ons reguliere budget is zeer krap en eigenlijk ontoereikend om onverwachte kosten op te vangen. Inzake aankopen is de Plantentuin zeer zuinig en zeer voorzichtig, we letten echt op de kleintjes, maar naar het einde van het jaar komen de zorgen steeds terug...

Dankzij de Vrienden kan de Plantentuin ook geregeld een extra aankoop financieren, zoals platen voor de nieuwe labels, nieuwe zitbanken en rolbanken, sierkuipen voor de orangerieplanten, een zitmaaier, en nog veel meer.

We zijn onze sympatisanten hiervoor zeer dankbaar, en we hopen dat u ons in de toekomst blijft steunen, met raad en daad, en af en toe ook een klein of wat groter bedrag.

Dank, zeer veel dank, en welgemeend, vanwege uw geliefde Plantentuin.

Aerssens - Boone	Silke	Gentbrugge
Audenaert - Vervae	Leo en Christiane	De Pinte
Baert	Andre	Gent
Balduck	Marleen	Oostakker
Batsleer - De Schrijver	Marc en Nadine	Sint - Amandsberg
Becue	Kurt	Brugge
Bensch - Gillis	Cyrilla	Evergem
Beque	Wim	Sint - Amandsberg
Blontrock	Luc	Boezinge
Boucneau	Annette	Rebaix
Bracke	Georgette	Gent
Bracke	Paul	Lochristi

Bral	Guido	Brussel
Bral	Peter	Olsene
Brands	Nellie	Gent
Burez	Jens	Gent
Burvenich	Isabelle	Zwijnaarde
Buyse	Georges	Drongen
Caekebeke	Denis - Simonne	Melle
Camelbeke	Konraed	Haacht
Cardon	Felix	Harelbeke
Christiaens - Van Winckel	Thierry - Myriam	Gent
Cobbaut	Leonard	Wondelgem
Cobbaut	Ferdinand	Gent
Cocquyt	Nelly	Wondelgem
Coenen	Danny	Lokeren
Coessens	Luc	Wetteren
Colin	Leen	Wondelgem
Colombeen	Lucienne	De Pinte
Comeyne	Godelieve	Zwijnaarde
Compernelle	Jacqueline	Sint - Denijs - Westrem
Coppens	Christine	Merelbeke
Coppens	Macel	Sint - Amandsberg
Craeymeersch	Adriana	Gent
Craeynest	Eric	Drongen
Crommar	Martine	Drongen
Cumps	Hans	Wezemaal
Dandois	Joshua	Gent
Danneels	Pol	Drongen
Dauw	Carla	Gent
De Brucker	Jean	Gent
De Bruyne	Els	Gentbrugge
De Clercq	Etienne	Heusden
De Clercq	Vera	Ertvelde
De Gendt - Roete		Gent
De Geyter	Katharina	Gent

De Grave - Van Hulle		Maldegem
De Groote	Kathleen	Gent
De Gucht	Liliane	Gent
de Herckenrode - Cauwels	Marie - Paule	Oostakker
De Jode	Mark	Gent
De Keijser - De Dobbelaere	Hugo - Suzy	Belsele
De Keukeleire	Denis	Melle
De Leeuw	Adelbert	Gent
De Mey	Sonia	Sint - Kruis - Winkel
De Meyer	Hubert	Lovendegem
De Pauw	Hildegard	Catonsville MD USA
De Permentier	Chris	Heusden
De Prez	Jean	Oostakker
De Proft	Andre	Lebbeke
De Regge	Erik	Gent
De Roy	Edgard	Mariakerke
De Rycke	Chris - Cecile	Sint - Denijs - Westrem
De Simpelaere	Brigitte	Sint - Amandsberg
De Sloover	Michel	Oostende
De Smet	Lieve	Lochristi
De Spoelberch	Philippe	Haacht - Wespelaar
De Sutter	Iris	Gent
De Valck	Magda	Gent
De Vleeschouwer	Ruth	Melle
De Vos	Eric	Nazareth Eke
De Vuyst	Luc	Oostakker
De Wilde	Jacqueline	Sint - Amandsberg
De Winne	Agnes	Gent
Debacker	Annie	Zulte
Debunderie	Willy	Gent
Dedrie - Van De Putte	E.	Sint - Amandsberg
Delarue	Stefanie	Merelbeke
Demeulemeester - Lejeune	Robert	Gent
Deneckere	Gerard	Aalst
Desmet	Annie	Gent
Devriese	Annie	Oostduinkerke

D'Hondt	An - Sofie	Lede
Didier	Nadine	Maarkedal
Diericx - Elvinia	Jan - Cindy	Evergem
Doornaert - Vanderstraeten	Ivette	Wortegem - Petegem
Du Ville	Frederique	Melle
D'Ursel	Hubert	Beerlegem
Duytschaever	Dirk	De Pinte
Emery	Willy	Gent
Evrard	Harald	Gentbrugge
Foucquaert	Matthias	Melle
Galle	Walter	De Pinte
Geens - Crauwels	Marc	Zomergem
Geernaert	Inge	Wondelgem
Geiregat	Luc	Gent
Gekiere	Laura	Gent
Georges	Walter	Zuidzande (Ned)
Geraert	Etienne	Sint - Denijs - Westrem
Germonpre	Michel	De Pinte
Gillebeert - Hens	Lucien	Gent
Gillis	Monique	Zwijnaarde
Gobeyn	Maria	Eeklo
Goetghebeur	Paul	Gent
Gorrens	Eddy	Rumst
Govaert	Alfons	Overmere
Grandsart	Claude	Gent
Haes	Veronique	Evergem
Helincks	Marie	Gent
Helmberger	Gertraud	Sint - Amandsberg
Henriet	Jean - Pierre	Laarne
Hombecq	Gunther	Warcoing
Hoozee	Georges	Sint - Amandsberg
Hortha Willems		Dendermonde
Hutsebaut - Böttcher		Gent
Huttert	A.	Sint - Martens - Latem
Huttert	Chr.	Sint - Martens - Latem

Huyghe	Robert	Roeselare
Jacobs - Vanlommel		Mariakerke
Janssen - Lauwaert	Noah	Gent
Janssens	Viviane	Nazareth
Janssens	Godelieva	Merksem
Keppens	Wim	Gent
Kop	Anne-Marie	Gent
Köse	Fadime	Gent
Lambert	Kurt	Jabbeke
Lambrecht	Johan	Gent
Latte	Werner	Eke
Laurens	Jeannine	Heusden
Lehouck	Willy	Gent
Lelie	Godelieve	Gent
Lemaire	Bart	Destelbergen
Linseele	Christiane	Wondelgem
Lippens	Bart	Gent
Loir	Yvonne	Melle
Luyck Fasseel	Hilde	Gent
Maat		BC Vlaardingen Nederland
Machiels	Olivier	Gent
Maebe - Vermeire		Drongen
Maes	Brigitte	Merelbeke
Markey	Robert	Oostakker
Martens - Demeester	Julien	Lovendegem
Mast	Thiery	Kalken
Maton	Jacques	Wortegem - Petegem
Mekers - De Waele	Omer	Deinze
Meyvaert - Burghgraeve	Freddy - Liliane	Gentbrugge
Moors	Joris	Destelbergen
Morbee	Lieve	Gent
Mortelmans	Robert	Gent
Neirinckx	Marie - Anne	Aalst
Neiryneck	Monique	Gent
Neyt	Gilberte	Gent

Oosterlinck	Etienne	Gijzenzele
Palette - Gillis	Robert - Jacqueline	Gent
Parewijck - Schockaert		Moortsele
Parewijck - Vanden Bosch	Dirk - Doris	Denderleeuw
Pauwels	Carlos	Adegem
Peremans	Marcel	Berendrecht
Piens	Georges	Destelbergen
Piette - Roelandts	Martine - Bruno	Deinze
Pinnoy	Kristof	Laarne
Plaisier	Christa	Gent
Platteeuw	Jacques	Wondelgem
Ponnet - Criel	Luc en Frieda	Gentbrugge
Postelmans	Gerda	Evergem
Purnot	Tilly	Maaseik
Rammeloo	Abraham	Kalmthout
Rammeloo - Van der Linden	Jan	Grimbergen
Redele	Rene	Merelbeke
Remouchamps	A.	Sint - Martens - Latem
Roosendaal - Schreurs	Simon - Liesbeth	Gent
Saey - Martens	Marcella	Oostakker
Samain - Ouvrein	André - Eleonora	Merelbeke
Schiettecatte	Wies	Gent
Selschotter	Suzanna	Gent
Semal	Nicole	Merelbeke
Serbruyns	Francine	Gent
Simoens	Anne Laure	Sint - Amandsberg
Slos	Denise	Lochristi
Stichting Arboretum Wespelaar		Wespelaar
Suffys	Marc	Merelbeke
Swaans	Nina	Gent
Tas - De Vos	Raymond - Loes	Oostende
Tassyns	Jeanine	Ronse
Tavernier - Criel	Dirk - Godelieve	Gentbrugge
Thas	Charles	Gent
Thienpont	Stella	Gent

Van Acker - Teirlynck		Sint - Amandsberg
Van Ballaer	Cecile	Gent
Van Belle	Jean	Zeveneken
Van Damme	Els	Oosterzele
Van Damme - De Maesschalck	Roger	Gent
Van de Velde	Godelieve	Gent
Van de Velde	Florent	Sint - Pauwels
Van de Velde - Maenhout	Marc	Zomergem
Van de Woestyne - Matthys	Bo en Leen	Gent
Van den Baviere	Andre	Lokeren
Van den Bergh	Denise	Zwijnaarde
Van den Bossche	Vera	Gent
Van den Hende	Nora	Oostakker
Van der Straeten - De Meyer		Heusden
Van der Vaet	Jozef	Oostakker
Van Driessche	Joseph	Sint Denijs Westrem
Van Durme	Frida	Zwijnaarde
Van Elsen - Coppens	Jan	Sint - Amandsberg
Van Fleteren	Jan	Gentbrugge
Van Hecke - Plaetinck		Evergem
Van Hee	Elien	Mere
Van Houcke	Eric	Evergem
Van Hove	Kathleen	Sint - Denijs - Westrem
Van Impe	Sabine	Gent
Van Kerckvoorde	Chantalle	Sint - Amandsberg
Van Loock	Walter	Sint - Denijs - Westrem
Van Malderen	Emmie	Aalst
Van Oelc	Annie	Nevele
Van Oostveldt	Karel	Schoten Antwerpen
Van Oostveldt	Elisabeth	Gent
Van Outryve	M.	Antwerpen
Van Rentergem	Johan	Gent
Van Renterghem	Stefanie	Nazareth
Van Renterghem	Rita	Zaffelare
Van Slembrouck	Geert	Sint Martens Latem

Van Verdegem	Andy	Eke
Van Vlierberghe	Robert	Zwijnaarde
Vanden Baviere	Cecile	Jette
Vandenweyer	Andre	Gent
Vandermoere - De Beule		Brugge
Vandevijver	Ann	Drongen
Vandorpe	Ann	Sint - Martens - Latem
Vanhoutte - Roels		Overmere
Velghe	Noel	Melle
Ver Eecke	Rosa	Mariakerke
Verbeke - Seeuws	Pierette	Deurle
Verbrugghe	Tini	Gent
Vercammen	Dominique	Merelbeke
Verhelst	Rudi	HM - Sas - van - Gent NL
Vermeulen	Rudy	Gentbrugge
Vermeulen - Francois	Tom	Lokeren
Verstraete	Guido en Renee	Mariakerke
Verstraete - Compemolle		Sint - Denijs - Westrem
Vervloesem	Lodewijk	Berchem
Verween	Judith	Gent
Vossen	Bernarda	Gent
Vrijdaghs	Alexander	Leuven
Walter	Hugo	Gent
Wambacq	Erik	Ternat
Waterinckx - De Vuyst		Herzele
Watty	Vera	Sint - Amandsberg
Wauters - Colbrandt	Eric	Gent
Wiescher	Ingrid	Melle
Willekens	Guido	Gent
Willems	Hugo	Gent
Ysebaert	Ghislaine	Adegem

Workshop "Botanisch tekenen voor beginners"

Deze cursus is gericht naar iedereen die geboeid is door de pracht van de natuur. Elk seizoen biedt zij een rijke variëteit van bloemen, zaden en vruchten waardoor botanisch tekenen nooit saai wordt. In het prachtige kader van de Plantentuin van de Universiteit Gent beginnen we de workshop met een rondleiding en gedetailleerde uitleg over de planten die we gaan tekenen.

Tijdens de tekencursus leren we de basisvorm en contouren tekenen met extra aandacht voor de gebruikstechnieken van het potlood en de techniek van het schaduw leggen.

We werken met een beperkte groep (maximum 10 personen) waardoor een goede persoonlijke begeleiding mogelijk is.

Modaliteiten

Woensdagnamiddag, van 14 u tot 16 u, in de practicumzaal van de Plantentuin, op de volgende dagen :

Eerste reeks

30 maart, 6 april, 13 april, 20 april

Tweede reeks

8 juni, 15 juni, 22 juni, 29 juni

Prijs : 80 Euro per persoon

Zelf meebrengen naar de cursus : schetsboek, potloden nrs HB, 2B, 5B, kneedgom of gewone gom.

Inschrijven per email : hildeorye@hotmail.com

Ga ook even kijken op haar website : www.hilde.orye.be

Tuinen in Pajottenland

Zaterdag 2 juli 2016

Ter Heyveld

In 1992 kwamen Denise Jacobs en haar echtgenoot wonen op de zuidflank van de Congoberg in Vollezele. Een karaktervol huis en een groot stuk land. Vrij snel werd er een jonge tuinarchitect bijgehaald om een siertuin te ontwerpen. Van dat ontwerp werd een deeltje uitgevoerd, de rest verdween ergens in een schuif.

Denise zette zich zelf aan het werk. Een van de uitdagingen was een niveauverschil van 6 meter; het ontwerp moest zodanig zijn dat men overal met kruiwagen en grasmaaier kon gaan zonder trappen.

In een deel van de tuin werden het kamers, die oorspronkelijk op kleur waren. Je herkent er de hand van een kunstenares. Maar met de jaren wordt ook een tuinier een beetje milder en mag er al eens een zonevreemde plant blijven staan. Ook een onkruidje kan er gedijen!

Een ander deel van de tuin is een boomgaard met liaanrozen die in de bomen klimmen en deels bedekken.

Maar bij al dat moois nog een ongelooflijk zicht: het Pajottenland aan onze voeten.

Hof ter Wilgen

Enkele kilometers verder zijn we te gast bij Judith van Hof ter Wilgen. Zij heeft een tuin die helemaal is ingericht volgens de principes van permacultuur. Bij permacultuur leren we van de natuur met als doel te voorzien in onze behoeften en tegelijkertijd de gezondheid van het ecosysteem te verbeteren. Het is een wetenschap van ontwerpen met de natuur als model. Zorg voor de aarde, zorg voor de mensen en eerlijk delen zijn de drie ethische principes die aan de basis van dergelijk ontwerp liggen.

Hebt u hem? Misschien niet helemaal!

Bij ons bezoek aan Hof ter Wilgen horen we en zien we wat permacultuur in de tuin concreet kan betekenen. Hof ter Wilgen is zelfvoorzienend voor voeding (m.u.v granen) en verwarming. Er is een moestuin, kleinfruit, een boomgaard en neerhofdieren. Er staat een nieuw project op stapel: een voedselbos.

Hof ter Wilgen is ook een B&B, vakantiehuis en een minicamping met een yurt, een zwembijver, ...

Praktisch

- We vertrekken op zaterdagmiddag 2 juli (vertrekkur wordt medegedeeld bij de inschrijving) aan de UGent campus Sterre (hoek Galglaan en Krijgslaan). Terug omstreeks 19 uur.

- Het aantal-deelnemers is beperkt tot 30. Vooraf inschrijven kan, ten laatste tot 15 juni, telefonisch bij Ferdinand Cobbaut: 0497-848882. De inschrijving is pas definitief na overschrijving van 30 euro per persoon op rekening BE21 0011 1921 5403 van Vrienden van de Plantentuin Gent met vermelding "Pajottenland".

- Organisatie: Gerda

Zomerzonnewende in de Bourgoyen

"Genieten van deze groene oase aan de Gentse stadsrand op de langste dag van het jaar".

Na de wandeling is er de mogelijkheid om een glas te drinken in de cafetaria.

Praktisch:

Afspraak op maandag 20 juni om 20 u. aan het NMC De Bourgoyen, Driepikkelstraat 32, 9030 Mariakerke

Inschrijven vóór 1 juni door overschrijving van 5 euro per persoon op rekeningnummer BE21 0011 1921 5403 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, met vermelding Bourgoyen.

Een dagje in Ename

Deze uitstap staat al heel lang op mijn verlanglijstje, en bij het voorbereiden van deze activiteit ben ik ook enkele zeer oude herinneringen terug op het spoor gekomen. Zoals een streepexcursie onder de leiding van Herman Stieperaere, waarbij we 's middags op het indrukwekkende dorpsplein op goed geluk een café binnenwandelden om onze boterhammen op te eten. Dat café bleek in het bezit van een zeer oud interieur, met zeer oude prijslijsten, en werd uitgebaat door een zeer oude dame, een reis in de tijd, zeer toepasselijk in Ename, een nederzetting met roots tot in 974.

In Ename ademt zowat het ganse dorp geschiedenis uit! Er is de archeologische site met de restanten van een benedictijnenabdij, iets hoger op is er het beschermde Bos t' Ename, in het dorp vind je de prachtig gerestaureerde Sint-Laurentiuskerk en als verzamelpunt van alle informatie: het provinciaal archeologisch museum of **pam** Ename. En dan zwijgen we nog over wat je niet ziet: ooit stond hier een burcht die de grens van het Duitse keizerrijk moest beschermen. In het museum vind je hier het verhaal van terug.

De archeologische site van Ename is 8 ha groot en bevindt zich in de Scheldemeersen. Hier zijn de grondvesten bewaard van de Ottoonse burcht, de handelsnederzetting en de Sint-Salvatorabdij.

De Sint-Laurentiuskerk bevindt zich in het dorpscentrum. Het gebouw werd opgericht door Herman van Verdun omstreeks het jaar 1000. Gelegen op de grens tussen het Franse koninkrijk en het Ottoonse keizerrijk nam Ename op dat ogenblik een bijzonder strategische positie in. Met de bouw van de Sint-Laurentiuskerk wilde Herman van Verdun zijn trouw aan de keizer tonen, vandaar de stijl van de grote Rijkskerken.

Bos t'Ename

Ten zuiden van de dorpskern van Ename, op de groene heuvels van de Vlaamse Ardennen, ligt een historisch-ecologisch uitzonderlijk waardevol gebied, bekend als het Bos t'Ename. Reeds van in de middeleeuwen was deze bosrijke zone nauw verbonden met het havenstadje Ename, en later met de abdij van Ename. Het bos heeft steeds een belangrijke rol gespeeld in het dagelijkse leven in Ename, zowel door zijn natuurlijke rijkdommen dan wel als leefomgeving voor dier en mens. Een wandelpad vertrekt aan het museum en benadrukt deze sinds eeuwen bestaande historische band.

Het Bos t'Ename is een uitgestrekt bosgebied, waarvan een deel momenteel als natuurreservaat wordt beheerd. Menselijke activiteiten die de flora en fauna kunnen verstoren zijn strikt verboden. Bezoekers zijn slechts toegelaten tot het natuurreservaat tijdens geleide wandelingen waarvan een deel verloopt op houten knuppelpaden, zowat een halve meter boven de begane grond, zodat de bosbodem en de begroeiing niet verstoord wordt.

Het bosbeheer in Bos t'Ename streeft ernaar om het natuurlijke landschap en de biologische verscheidenheid van een niet verstoord bosbiotoop te herstellen. In 2002 werd het Bos t'Ename bekroond met de Vlaamse Monumentenprijs. Het was een primeur dat deze prijs naar een landschap ging, en niet naar een monument.

Het waardevolle karakter van Bos t'Ename maakt het gebied tegelijkertijd ook erg kwetsbaar. Zeldzame plantensoorten en vegetaties verdragen niet altijd vertrapping, zeldzame diersoorten hebben een onverstoorde omgeving nodig. Daarom werd gekozen voor het openstellen van het centrale gedeelte van Bos t'Ename, dat niet alleen het minst kwetsbare is maar ook een belangrijk deel van de cultuurhistorische waarde van het gebied bevat. Naast een flinke, leerrijke wandeling doorheen een gevarieerd landschap, biedt het pad ook prachtige panorama's op de Scheldevallei.

Het pad start en eindigt aan het Museum van Ename en werd genoemd naar de Antwerpse plantkundige Mariette Tielemans, lid van de natuurvereni-

ging De Wielewaal. Tijdens een van haar laatste wandelingen - ze leed aan kanker - kwam zij onder de indruk van Bos t'Ename. Zij legateerde twee derden van haar erfenis aan de vereniging voor aankoop van een deel van het natuurreserveaat. Door het wandelpad naar haar te noemen, willen we haar en alle vrijwilligers eren die financieel en/of praktisch het Bos t'Ename project schragen. Het pad werd plechtig ingehuldigd op Feeste t'Ename op 9 augustus 1998.

Provinciaal Archeologisch Museum Ename

Het museum, dat zijn deuren opende op 11 september 1998, toont het dagelijks leven van de Enaamse gemeenschap, vanaf de vroege middeleeuwen tot vandaag. Door het verleden op een voor iedereen herkenbare manier voor te stellen, wil het museum het publiek nauwer betrekken bij dat verleden en zijn unieke erfgoed.

De Tijdslijn laat de mensen de puzzel van het verleden met interactieve presentatietechnieken samenstellen. Het museum wil de bezoekers zo goed mogelijk met het verleden laten kennismaken via multimedia, films en "hands on".

Tijdens *feestdis van 1000 jaar* vertellen heren, knechten, abten, lekenbroeders, gravinnen en archeologen aan een tafel over hun leven.

Het *archeolabo* laat de bezoekers met de wetenschap, onderzoekstechnieken en -methodes kennismaken.

Ontstaan

In de schaduw van de Sint-Laurentiuskerk bevindt zich een 19de-eeuws gebouw, gekend als Huis Beernaert. Het werd aangekocht door de Provincie Oost-Vlaanderen om er het museum van het archeologisch park onder te brengen. Het bevindt zich tussen de Lijnwaadmarkt en het Enameplein.

In de drie zijden van de tuinmuur werden openingen aangebracht die zich

respectievelijk richten naar de Sint-Laurentiuskerk, de archeologische site en het Bos t' Ename.

In de tuin werd een beeldengroep in brons geplaatst van de hand van Dirk De Middeleer uit Sint-Lievens-Esse.

Concept

Het concept van het **pam** Ename is het relaas geworden van duizend jaar geschiedenis van een kleine gemeenschap aan de boorden van de Schelde. Even werd het leven er beroerd door de Grote Gebeurtenissen toen Ename rond het jaar 1000 opgenomen werd in de vaart van Europa. Maar dit duurde slechts een zeventigtal jaar. Nadien kwamen benedictijnenmonniken en gedurende eeuwen, tot aan de Franse Revolutie, zouden zij de plek aan de stroom een eigen levensritme geven.

Rijk bronnenmateriaal en intensief archeologisch onderzoek hebben dit verleden opnieuw gestalte gegeven. Zo concreet dat de archeologische overblijfselen meer werden dan materiële overblijfselen van vroeger. Ook de mensen die dit alles gerealiseerd hebben werden herkenbaar. Dit is dan ook de teur van het museum: de archeologische collectie wordt getoond in een context van levende geschiedenis, waarin de mensen die ooit het verhaal maakten een plaats kregen in het museum. Jij als bezoeker maakt kennis met dit boeiende verleden aan de hand van diverse presentatietechnieken waaronder films, virtuele realiteit en uiteraard de collectie, waarbij je zelf in de huid kruipt van de wetenschapper. Een herkenbaar, menselijk verhaal dat verrast. Een lokale geschiedenis met universele ambities.

Praktisch

Zondag 17 april

Vertrek om 9 u in Gent (waar ? zie onderaan bij inschrijving)

Voormiddag :

Boswandeling (ca 5 km) van 10-13 u, onder de leiding van Guido Tack

Middagmaal ter plaatse, met soep, hoofdschotel, en één drankje

Namiddag :

Bezoek aan het PAM Ename, onder de leiding van twee gidsen, inclusief bezoek aan de beroemde Sint-Laurentiuskerk, van 15 tot 17 u

Terug in Gent omstreeks 18 u

Maximum 35 deelnemers

Inschrijvingen starten NU, en ten laatste op maandag 4 april

Na telefonisch melden bij de secretaris die u de vertrekplaats zal meedelen, gevolgd door overschrijving van 47 Euro op ons gewoon rekeningnummer BE21 0011 1921 5403, met vermelding "Ename"

Niet melden = niet mee

Niet betalen = niet mee

Uw organisator,
Paul Goetghebeur

Bezoek aan het Illuseum

Ook deze plaats staat al een hele tijd op mijn to do lijstje, en nu is dus een kloek besluit genomen, we doen het !

Net op tijd, want het Illuseum zal binnenkort de deuren sluiten, helaas...

Het Illuseum

Het Illuseum biedt u een staalkaart van optische illusies. Meer dan 200 voorbeelden van illusie wachten u op. Het museum is niet groot, twee zalen, maar wel tjokvol! Een zondags bezoek neemt al gauw een dik uur in beslag, al kunt u best langer bezig zijn. Het is er gezellig, een beetje rommelig misschien, met oog voor originaliteit en variatie. De kracht van het illuseum is dat zoveel getoond kan worden op zo'n beperkte ruimte. U zou ons het 'museum van de waarnemingspsychologie' mogen noemen. Na uw bezoek "kijkt" u anders aan tegen de tandem van uw ogen & hersenen. U valt van de ene verbazing in de andere.

Ons groepsbezoek (van ongeveer 2 uur) zal verlopen als volgt :

Welkomstwoord in de hal

Projectie van 3D-slides over bloemen, koraalriffen, en dergelijke meer

Wetenschappelijke show, met allerlei demonstraties van optisch bedrog

Een vrij bezoek aan de twee zalen met illusies

We sluiten af met een ludiek goocheloptreden.

Praktisch

Woensdag 18 mei, om 15 u **STIPT** (kom aub wat vroeger !)

We komen samen aan het adres Victor Braeckmanlaan 123, 9040 Sint-Amandsberg

(op de grote baan vanaf het Dampoortstation, ongeveer 800 m van het station)

Buslijnen 17 en 18 hebben een halte op ca 100 m

Inschrijvingen starten NU, maar ten laatste op 4 mei

Door overschrijving van 12 Euro op ons gewone rekeningnummer BE21 0011 1921 5403 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, met vermelding "Illuseum"

Uw organisator, Paul Goetghebeur

Lidgeld 2016 (geldig voor een gezin)

Lid	11 euro
Beschermend lid	15 euro
Steunend lid	25 euro

Te betalen op rekening BE21 0011 1921 5403 van de Vrienden van de Plantentuin Gent, p/a Willy Maststraat 51 9032 Wondelgem, met als vermelding "lidgeld 2016" en "naam van het lid".

Wil a.u.b. de naam en het adres van het lid vermelden, indien deze verschillend is van de betalende persoon. Beste dank.

Meerjarig lidmaatschap

Een meerjarig lidmaatschap is mogelijk (inflatie-bestendig!) onder de voorwaarden hieronder beschreven (warm aanbevolen)

Lid, 5 jaar	50 euro
Beschermend lid, 5 jaar	75 euro
Steunend lid, 5	125 euro

Een wonderbaarlijke tuin : de Flora op het Lam Gods

In nauwe samenwerking met de Plantentuin wordt van maart tot september in het Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster een *botanische* tentoonstelling gehouden.

Uit de folder hebben we de volgende teksten geselecteerd.

Het middenpaneel van het Lam Gods-veelluik biedt een weelderig decor van planten en bloemen. Niet alleen de verscheidenheid, maar ook de natuurgetrouwheid waarmee de gebroeders Van Eyck deze flora penseelden, treffen.

Toch hielden de kunstenaars zich niet aan een eenheid in tijd en plaats: voorjaarsbloeiers komen voor naast hoogzomerplanten, flora uit het zuiden naast planten die enkel in het noorden voorkomen. Tussen het malse gras ontvouwen naast rozenstruiken, madeliefjes en viooltjes hun bloemblaadjes. Hebben deze bloemen en planten ook een symbolische betekenis? Waar haalden de Van Eycks hun botanische kennis vandaan? Welke bloemen en planten staan er precies afgebeeld en waarvoor werden ze ten tijde van de Van Eycks gebruikt? Dit en nog veel meer is te ontdekken op de tijdelijke tentoonstelling 'Flora'.

Al van bij zijn ontstaan in de 15de eeuw wekt het Lam Godsretabel ieders verwondering op. Het formaat is groots, de uitstraling majestueus en de kleurenrijkdom verbluffend.

Hubert en Jan Van Eyck zijn gefascineerd door de wereld, maar streven niet naar een perfecte kopie ervan. Zij zijn gepassioneerd, nieuwsgierig en experimenteel, maar ook vol religieuze eerbied. En dat vinden we terug in de manier waarop ze de flora weergeven.

Planten schilderen naar de natuur?

Vanaf de tweede helft van de 14de eeuw wordt de Vlaamse kunst realistische en naturalistischer. Realistische afbeeldingen van bloemen sieren getij-

denboeken en ook bij de paneelschilders zien we afbeeldingen van al realistischere landschappen en flora. De gebroeders Van Eyck bereiken echter een hoogtepunt. Waar haalden ze dan hun kennis vandaan? Voor realistische weergaves van planten in kruidenboeken moeten we nog wachten tot na 1550 vooraleer een vergelijkbaar niveau wordt bereikt.

Mediterrane flora

Onder de flora van het Lam Gods bevinden zich ook mediterrane soorten: o.a. citrussoorten, cipressen, palmsoorten... Hoe geraakte Jan Van Eyck aan dergelijke afbeeldingen?

Een paradijselijke middeleeuwse tuin vol symboliek

Het centrale paneel van het veelluik is een weergave van het hemelse paradijs dat aan de gelovigen ten dele valt na hun dood. De tuin biedt een grote verscheidenheid aan planten, maar is bovenal een tuin vol symboliek. Zie welke typische Mariaplanten afgebeeld worden, maak kennis met de getalensymboliek en welke planten suggereren een Joodse invloed in het Lam Godsretabel?

Een 'Van Eyck'-tuintje in het Caermersklooster

Naar aanleiding van de tentoonstelling wordt het binnentuintje van het Caermersklooster aangekleed met bloemen en planten die ook afgebeeld zijn op het Lam Gods. Voor het ontwerp en de plantenkeuze zorgt C. Dugardin, hortulana van de Plantentuin, Universiteit Gent.

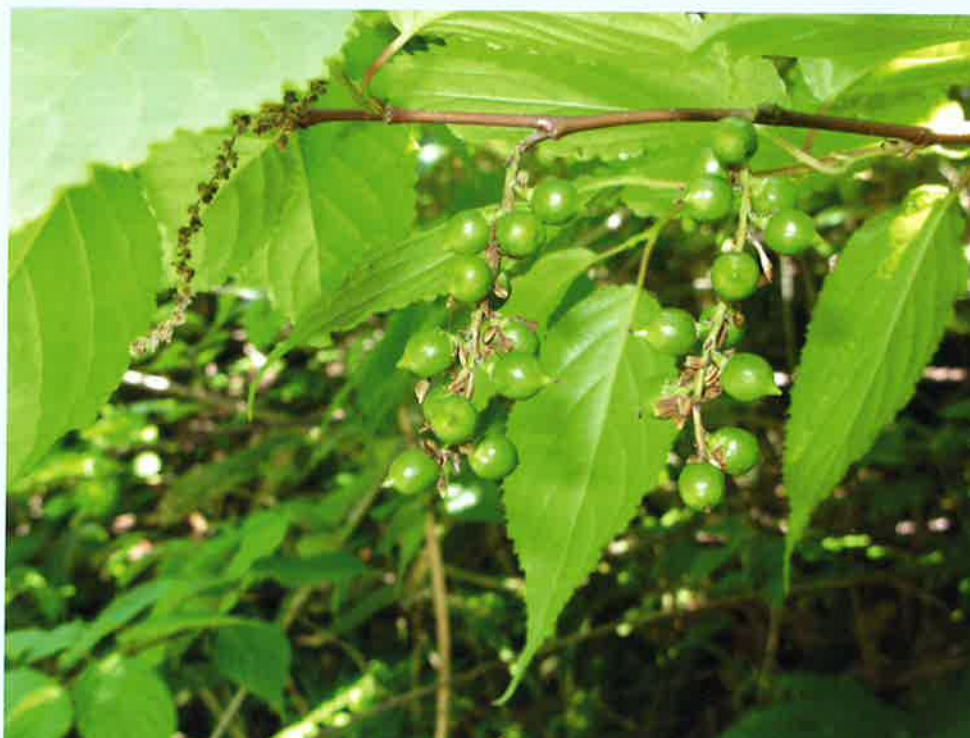
Meer informatie ? Ga naar :

www.caermersklooster.be/nl/tentoonstelling_een-wonderbaarlijke-tuin

Of nog beter : kom naar de tentoonstelling !

Stachyurus praecox, Aizu area, foto's: Qwert 1234

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 35 - nr. 1 - maart 2016
ISSN - 0777 - 8821
v.u. Paul Goetghebeur
K.L. Ledeganckstraat 35, 9000 Gent

Afgiftekantoor Gent 1
Erkenningsnummer P 608175

België-Belgique

P.B

3/6124

9000